

EFORTUL BUGETULUI DE STAT PRIVIND FINANȚAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ÎN CONDIȚIILE COVID-19

Tatiana MANOLE

Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Inginerie Economică și Business, Chișinău, Republica Moldova

tatiana.manole@emin.utm.md

Rina ȚURCAN

Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Inginerie Economică și Business, Chișinău, Republica Moldova

rina.turcan@emin.utm.md

Rezumat. *Sistemul de învățământ reprezintă acea verigă impactul căreia în viața social economică este unul decisiv. În condițiile deficitului bugetar cronic, sistemul național de învățământ beneficiază de finanțare mult mai modestă în raport cu experiența țărilor dezvoltate. În acest articol este analizată finanțarea învățământului general în Republica Moldova în baza costului standard per elev ponderat și finanțarea învățământului superior în baza costului standard per student echivalent. În condițiile de pandemie COVID 19, o răspândire din ce în ce mai mare o capătă utilizarea tehnologiilor informaționale și instrumentelor digitale care, în cele mai dese cazuri, implică eforturi și cheltuieli mai mari în raport cu varianta tradițională de desfășurare a acestora. În rezultat, se dublează munca cadrelor didactice, care ar trebui să fie finanțată suplimentar din bugetul de stat, aspecte justificate în prezentul articol.*

Cuvinte-cheie: *sistemul educațional, învățământ, finanțare, cost.*

JEL Clasification: *I20, I22, I21*

În acest articol autorii au cercetat procesul de reformare a modalității de finanțare a învățământului în Republica Moldova, reieșind din strategiile indicate în Codul Educației al RM (nr.152, 2014), care se centrează pe dezvoltarea durabilă a unei societăți bazate pe cunoaștere.

Dezvoltarea strategică a sistemului educațional din Republicii Moldova trebuie să fie orientată pe o finanțare corectă care să asigure un nivel înalt al calității studiilor, acesta stând prioritar la baza dezvoltării societății în ansamblu.

Productivitatea și creșterea economică sunt determinate de inovația care se bazează pe cercetare și capitalul uman (OECD, 2017).

Gary S. Becker, în lucrarea sa „Capitalul uman. O analiză teoretică și empirică cu referire specială la educație”, menționează că „Cel mai de preț din tot capitalul este acela investit în ființa umană” (Backer, 1997). Guvernul Republicii Moldova, începând cu anul 2014, a efectuat o reformă radicală în sistemul de învățământ, aplicând totodată și o nouă metodologie de finanțare în scopul creșterii calității învățământului bazat pe competență.

Educația, la toate nivelurile, este în mare parte finanțată din fonduri publice, dar sectorul terțiar, în comparație cu alte sectoare educaționale, obține cea mai mare proporție de fonduri din surse private, cum ar fi gospodăriile și întreprinderile private: aproximativ 30% în medie pentru țările membre a Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD, 2017).

O diferență substanțială este și în abordarea complexă a finanțării învățământului. Dacă în țările europene dezvoltate se constată un nivel înalt de dezvoltare și a sistemului educațional, finanțat prin investiții substanțiale, atât publice, cât și personale, atunci și beneficiile sistemului educațional pot fi împărtășite de întreaga societate și persoane concrete (Pana, Nisulescu, 2014).

Cercetările noastre demonstrează că finanțarea învățământului general în baza costului standard per elev ponderat este mereu în creștere. Astfel, normativul valoric pentru un elev

ponderat, finanțat din bugetul de stat pentru anul 2019 (executat), a constituit suma de 11 218,0 lei, cu o creștere de 161,9 % față de anul 2014, iar pentru o instituție de învățământ – corespunzător: 513 258,0 lei cu o creștere cu 127,4 % față de anul 2014. Cuantumul valoric pentru anul bugetar 2020 față de anul 2014, corespunzător indicatorilor comparabili menționați constituie o creștere de 173,0% și 136,1%. Compararea acestor indicatori pe ultimii doi ani bugetari (2019 și 2020) ne demonstrează, la fel, o creștere semnificativă a finanțării învățământului din bugetul de stat (Manole, Stratan, 2020).

Învățământul superior joacă un rol important nu numai ca sursă de inovare a produselor și/sau proceselor, ci și în a ajuta la găsirea de soluții inovatoare și adaptarea la provocările societale mari, cum ar fi degradarea mediului, schimbările climatice, societățile îmbătrânite, epidemia de obezitate, migrația în masă, extremismul, conflict etc. (OECD, 2017).

Învățământul superior înregistrează ritmuri înalte de creștere la nivel global, astfel încât numărul de studenți care urmează studii universitare la nivel global a crescut continuu în ultimele două decenii și se așteaptă să crească de la aproximativ 213 milioane în 2015 la 332 milioane în 2030 (Choudaha R., Rest E., 2018). Această creștere reflectă pe de o parte creșterea substanțială în cererea de forță de muncă calificată, creând perspective strălucitoare pentru studenții universitari și, pe de altă parte, veniturile crescute ale gospodăriilor și numărul tot mai mare de politici guvernamentale de sprijin financiar pentru promovarea accesului la învățământul terțiar. În acest proces, se presupune că numărul studenților care studiază în străinătate va crește de la aproximativ 4,5 milioane la 6,9 milioane, până a venit criza COVID (Ritzen, 2020).

Situația constată în Republica Moldova demonstrează o creștere considerabilă a finanțării învățământului superior, astfel, începând cu 2019 finanțarea în baza costului standard per student echivalent, constituind cca de 36 862 lei pentru un student cu bursă, ciclul I (licență). Această situație normală a fost atacată de pandemia COVID-19, o urgie, care a atacat toată Tera. Bugetul de stat, care este cel mai important component în sistemul bugetar al Republicii Moldova, el fiind un instrument de stabilizare la nivel macro, din 11 martie 2020, a luat tot greul asupra sa.

Astfel, s-a trecut la procesul de învățare în online, educația în instituțiile preșcolare a fost sistată. Anul de studii 2020-2021 a început în condiții foarte complicate. MECC a propus 5 modele pentru organizarea studiilor. În aceste condiții extrem de grele se dublează și munca cadrelor didactice, care va trebui finanțate din bugetul de stat. Pe lângă aceasta, fiecare instituție de învățământ are nevoie de material dezinfectant și ale echipamente de protecție.

De efortul colosal de mare din partea bugetului de stat ne vorbesc aceste date: costul unei zile de tratament în staționar este de 2 255 de lei. Aici intră cheltuielile pentru întreținere, testul, transportul realizat de ambulanță. Astfel, pentru 14 zile, pentru fiecare persoană care este confirmată de COVID-19 statul are cheltuieli de 32 de mii de lei.

Pentru pacienții internați în secția de terapie intensivă costurile sunt și mai mari. Pentru o zi în această secțiune costul este de 5 300 de lei, iar pentru 14 zile costul pentru un pacient ar fi de peste 73 de mii de lei. În legătură cu situația creată și cu costurile suportate din bugetul de stat al țării, trebuie să facem deosebire între un cost de producție și un cost social, care are menirea salvarea unei vieți.

Este evident că pandemia COVID-19 a răsturnat viața social-economică în toate sferile acesteia. Sistemul de învățământ este cea verigă care a fost afectată considerabil, fiind înlocuită experiența tradițională de desfășurare a activităților în întregul mediu academic. Astfel, o răspândire din ce în ce mai mare o capătă utilizarea tehnologiilor informaționale și instrumentelor digitale care, în cele mai dese cazuri, implică eforturi și cheltuieli mai mari în raport cu varianta tradițională de desfășurare a acestora. Reieșind din importanța socială a sistemului de învățământ, instituțiile de învățământ trebuie să fie protejate, asistate și finanțate la nivel necesar pentru asigurarea desfășurării activităților sale la un nivel înalt din punct de vedere al calității.

Referințe bibliografice

1. Backer G. Capitalul uman: o analiză teoretică și empirică cu referire specială la educație. București: All, 1997.437p. ISBN 978-973-571-207-5.
2. Choudaha R., Rest E., 2018. Envisioning Pathways to 2030: Megatrends Shaping the Future of Global Higher Education and International Student Mobility, <https://eric.ed.gov/?id=ED592843>
3. Manole T., Metodologia finanțării învățământului public: teorie și practică: monografie.. Universitatea Tehnică a Moldovei, Academia de Administrare publică pe lângă Președintele Republicii Moldova, Chișinău,: Tehnica-Info SRL, 2010. 336p. ISBN 978-9975-63-309-3
4. Manole T., Stratan A., Costul: abordare conceptuală și analiza financiară. Universitatea Tehnică a Moldovei, Institutul Național de Cercetări Economice, Chișinău,: INCE, 2020. 268p. ISBN 978-9975-3378-8-5
5. OECD (2017), Benchmarking higher education system performance: Conceptual framework and data, Enhancing Higher Education System Performance, OECD Paris, disponibil pe <http://www.oecd.org/education/benchmarking-higher-education-system-performance-be5514d7-en.htm>
6. Pana E., Nisulescu E., 2014. "Eu Policy On Education Funding," SEA - Practical Application of Science, Romanian Foundation for Business Intelligence, Editorial Department, issue 3, pages 411-417, April, disponibil pe <https://ideas.repec.org/a/cmj/seapas/y2014i3p411-417.html>
7. Ritzen, Jo, 2020. "Public universities, in search of enhanced funding," MERIT Working Papers 2020-020, United Nations University - Maastricht Economic and Social Research Institute on Innovation and Technology (MERIT), disponibil pe <https://ideas.repec.org/p/unm/unumer/2020020.html>